

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Specvlativæ

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

Cap. I. De Processionibus divinis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38884

LIBER II.
DE CHRISTO;

U B I

De mysteriis Trinitatis, & Incarnationis
differitur.

CAPUT I.

De Processionibus Divinis.

RESOLUTIO I. *Ponenda est in Deo vera aliqua*
processio.] EST DE FIDE, tum contra Sabellia-
nos, seu Patripassianos, qui unam tantum personam
in Deo admittebant, sed diversa nomina; tum contra
alios hæreticos, qui olim docuerunt in Trinitate esse
tres personas essentialiter distinctas, ac proinde tres
Deos: Neutri enim veram aliquam processionem in-
ternam in Deo agnoverunt; non quidem priores,
quia una persona non potest procedere à seipsa; non
etiam posteriores, quia si persona procedens accipit
diversam essentiam, jam processio non fit ad intra,
sed ad extra, sicut processio creaturarum.

*Probat*ur autem primò ex Scriptura quæ Ioan. 8.
meminit processionis Christi à Deo Patre, & cap. 15.
Processionis Spiritus sancti ab eodem: Verba autem
Scripturæ propriè sunt accipienda, quando nihil co-
git, ut ea ad metaphoras transferantur; atq; ita Scri-
pturam intellexerunt semper sancti Patres, & uni-
versalis Ecclesia, quæ recipit illud Athanasii in Sym-
bolo, Filius à Patre solo est, non factus, nec creatus,
sed genitus: Spiritus sanctus à Patre & Filio, non fa-
ctus, nec creatus, nec genitus, sed procedens.

Secundò idem probabiliter ostenditur, similitudi-
ne sumpta ab intellectu & voluntate creata, ex quo-

rum priori procedit verbum, ex posteriori amor. Cui enim Deus sit intellectu, & voluntate præditus, easdem processiones habere debet; cumque sit infinitus, terminus earum debet esse infinitus, ac proinde Deus. Imò cum nequeat esse nisi unus Deus, sequitur personam quæ producit, & eam quæ producitur debere esse unum & eundem Deum.

Dices, rationem illam non concludere, quia intellectus noster producit verbum, ut per illud intelligat: at Deus intelligit per notitiam essentialem, & ingenitam; quare in eo frustra ponitur processio Verbi. *Respondeo* id non sequi, nam esto intellectus divinus, utpote summè actualis, non indigeat notitia genita, ut intelligat, cum tamen sit summè perfectus, hinc colligi potest, eum esse infinitè fecundum; atque adeò per illum produci notitiam infinitam, non quidem ut perfectionem aliquam acquirat, sed potius ut perfectionem suam communicet. Sic enim, detractis creaturarum imperfectionibus, id solum Deo tribuimus, quod ad perfectionem simpliciter pertinet: nimirum habere vim productivam, non ex indigentia, sed ex abundantia, & perfectionis plenitudine. Verùm ut nonnullas hæreticorum objectiones solvas, quæ contra prædictam resolutionem militare videntur.

Nota 1. Filium Dei interdum à Patribus vocari aucthotheon, quia non est precariò Deus, seu ex gratia & liberalitate Patris, sed eadem necessitate divinitatem à Patre accipit, tanquam sibi naturaliter debitam, qua Pater eam à seipso habet. Filius etiam dicitur Jehova, seu fons essendi, non quod non procedat ab alio, sed quia habet eandem naturam, & potentiam Patris à qua, ut à fonte essendi, omnia procedunt, cum ipsa à nullo sit. Quare potest dici fons de fonte, sicut dicitur Deus de Deo, lumen de lumine.

Nota 2. Non esse perfectiùs esse à se, quàm esse ab alio quoad naturam indistincto, qua ratione una persona divina est ab alia; hoc enim non arguit dependen-

pendentiam, aut causalitatem, cum persona procedens accipiat eandem naturam independentem, & incausatam personæ producentis, idque omnimoda necessitate. Unde ex omnium Patrum sententia, in Deo non minoris perfectionis est, esse Filium, quàm esse Patrem.

RESOLUTIO II. *Processiones divinae non sunt immediate per essentiam divinam, ut essentia est, sed per intellectum & voluntatem.*] EST COMMUNIS contra Durandum, probaturque primò ex Scriptura, quæ secundam Trinitatis personam vocat Verbum, & tertiam Amorem, seu charitatem; at verbum procedit per intellectum, & amor per voluntatem.

Probatur secundo, nam de fide est, processionem Filii esse origine priorem processione Spiritus sancti, illam esse generationem, non istam; Spiritum sanctum non solum à Patre, sed etiam à Filio procedere, ac denique non esse in Deo nisi duas processiones; ista autem non haberent locum, si processio fieret per essentiam à voluntate, & intellectu præcisam. Contra verò prædicta facile intelliguntur, posito quòd una persona producat per intellectum, alia per voluntatē, ut consideranti perspicuum fiet.

Et quidem processionem Filij esse priorem processione Spiritus sancti, ex eo intelligitur; quia cognitio præcedit volitionem, nihilque est volitū, quin præcognitum. Deinde concipimus Filium generari, non Spiritum sanctum; quia quod procedit per intellectum, procedit ut simile, ex vi suæ processionis, nō quod procedit per voluntatem, ut postea dicemus. Præterea cum Filius sit prius origine productus quàm Spiritus sanctus, inde habemus, quòd possit concurrere ad productionem illius, quia in eo priori accipit à Patre potentiam spirativam, simul cum divinitate. Denique non esse in Deo nisi duas processiones, ex eo deducimus, quia non sunt in illo nisi duo principia productiva ad intra, nempe intellectus, & voluntas.

Dices,

Dices, si Filius procederet per intellectum, ipsa intellectio esset illius productio: at hoc dici non potest; quia cum in tota Trinitate sit eadem intellectio, omnibus personis competeret Verbi productio, adeoque omnes Verbum producerent; quia nequit concipi, quod productio activa alicui competat, & is non producat.

Nonnulli respondent, intellectionem non esse ipsam productionem Verbi, sed potius principium quo productionis ipsius. Licet autem repugnet, alicui convenire productionem actualem, & ab illo non produci terminum productum; fieri tamen posse, ut aliquid habeat principium productivum, & nihil producat.

Verum hæc responsio non caret difficultate, quia cum Verbum procedat per intellectum, oportet ut actio quædam intellectus sit illius productio: at nulla est actio intellectus, quæ non sit intellectio, ergo intellectio aliqua est ipsamet Verbi productio. Itaque pro responsione. *Nota*, intellectionem divinam spectari posse dupliciter. 1. Ut est nuda objecti cognitio. 2. Ut habeat adjunctam relationem producentis ad productum: & priori modo non esse productionem, sed tantum posteriori: qua ratione non est nisi in solo Patre: unde solus Pater producit Verbum, etsi tres personæ eandem intellectionem habeant: & idem dic de volitione, proportionem servata.

RESOLUTIO III. *In Deo ponenda sunt duæ processiones, non plures.*] **PRIOR PARS** est de fide, ut patet ex dictis. Nam Scriptura aperte loquitur de processione Filii, & Spiritus sancti, de qua etiam agunt Patres & Concilia; quare sicut Filius, & Spiritus sanctus sunt duo procedentes, ita & duæ processiones necessario admitti debent: imò quia Filius & Spiritus sanctus sunt duæ personæ realiter distinctæ, hinc rectè colligitur passivam unius processionem realiter distinguere à passiva processione alterius.

Neque

Neque refert, quòd intellectus, & voluntas in Deo non distinguantur realiter, sufficit enim distinctio virtualis, ut ab iis termini realiter distincti procedere possint. Ad eum modum quo anima rationalis, eminenter tantum continens sensitivam, & vegetativam, producit utriusque effectus.

Posterior pars est etiam de fide, probaturque 1. Quia in Deo sunt tres personæ, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, quarum prima à nulla procedere potest, secunda procedit à prima, tertia à prima & secunda: sicut ergo sunt tantum duæ personæ procedentes, ita & duæ processiones duntaxat, si enim plures essent, cõsequenter essent plures personæ quàm tres, quod fidei repugnat.

Probat 2. Nam in Deo sunt tantum duo principia ad intra, nempe intellectus & voluntas, ea enim tantum reperiuntur in substantia spiritali, cum actio sensuum, etsi immanens, non sit nisi in subiecto materiali: At quodlibet ex dictis principiis unum duntaxat terminum habere potest, ergo duæ tantum processiones ab illis esse possunt. Probat 3. minor, nam sicut intellectus divinus propter suam infinitam perfectionem, unico actu simplicissimo cognoscit suum objectum quantum cognoscibile est, ita producit notitiam tam perfectam, quanta esse potest talis objecti cognitio; & similiter, quia divina voluntas est infinite perfecta, sicut amat suum objectum quantum amabile est, ita producit amorem adæquantem amabilitatem objecti. Unde neque aliud verbum restat producendum per intellectum, neque alius amor spirandus per voluntatem: & ita duæ tantum sunt processiones, alia per intellectum, alia per voluntatem.

Nota, non posse sumi tertiam processionem internam ab omnipotentia, quia hæc ut condistinguitur à potentia notionali, est principium productivum ad extra; nec verbum posse multiplicari, quia quod à Patre producitur, cum sit infinite perfectum, exhaurit
totam.

totam potentiam productivam intra lineam intellectus. Unde etsi Filius intelligat, non tamen producit verbum; quia intelligit per eandem intellectiōem Patris, quæ suum terminum adæquatam jam habet in Filio.

Nec refert quòd producat amorem; recipit enim à Patre fœcundam voluntatem, quæ in eo priori terminum suum non habet; cum Filius non producat per voluntatem, sed per intellectum: quare non mirum, quod simul cum Patre producat Spiritum sanctum.

RESOLUTIO IV. *Processio Verbi divini est vera generatio.*] EST CERTA ex fide, ut satis colligitur, tum ex supradictis, tum ex verbis illis *Ioannis 1.* Unigenitus qui est in sinu Patris ipse enarravit. Difficile tamen est veram hujus rei rationem assignare: quidam dicunt Verbum generari, & procedere ut Filiū, quia eandem naturam quam accipit à Patre, potest alteri communicare. Sed hoc gratis asseritur, si enim nulla esset vera generatio in creatis, cum nulla res creata possit alteri communicare eandem naturam quam ab alio accepit.

Dices, ad generationem sufficere & requiri, quòd res genita possit communicare eandem numero, aut specie naturam Sed contra hoc est; tum quia sic mulus, cum nequeat generare sibi simile, non esset propriè ab asino genitus; tum quia si, ut quis dicatur ab alio genitus, requiritur ut possit communicare eandem numero, aut specie naturam, cur non etiam necesse erit, ut possit eam communicare per veram generationem? Atque ita sequetur Verbum divinum propriè non generari, nec esse Filium.

Alii id probant, quia actualis intellectio est de formalissimo conceptu essentia Dei: unde communicatio intellectiōis formalis, est communicatio essentia divina, adeoque vera generatio: cum ergo Verbum divinū procedat, ut terminus intellectiōis actualis, consequenter illius processio est vera generatio.

ratio. *Verum* hic dicendi modus supponit fundamentum aliàs rejectum, de formali constitutivo divinæ essentiæ, breviterque refellitur; quia quoad rem ipsam, actualis intellectio, non magis spectat ad formale constitutum divinæ naturæ; quam actualis volitio, aliaque attributa essentialia: quare si ob rationem allatam Verbi productio esset generatio, idem dicendum esset de processione Spiritus sancti.

Vera igitur ratio est, quia ad generationem propriè dictam, ut est in viventibus, tria requiruntur. 1. Ut producat vel totam suam substantiam, vel partem illius alteri communicet. 2. Ut quod producat, sit simile producenti in natura numerica, aut saltem specifica. 3. Ut procedens sit simile producenti formaliter ex vi suæ processionis, istæ autem conditiones reperiuntur in generatione Verbi: prima quidè, quia Pater totam substantiam divinam illi communicat. Secunda verò, quia Verbum est simile producenti in natura, non modo specifica, sed etiam numerica. Tertia denique, quia cum intellectio sit formalis similitudo rei intellectæ, eo ipsò quod Pater seipsum intelligendo producat Verbum, processio Verbi ex sua ratione formali habet, quòd sit similitudo principii generantis; cumque ea intellectio sit summè & infinitè perfecta, per eam formaliter producat terminus, suo principio summè & infinitè, adeoque substantialiter similis; cujus proinde productio, ex sua ratione formali, est vera generatio.

Dices 1. Quod procedit per intellectum ut sic, procedit tantum ut simile, secundum esse objectivum, adeoque non generatur. *Respondeo* distinguendo antecedens, nam etsi quod procedit per intellectum creatum, non procedat ut simile in natura, sed tantum in ratione cujusdam vitalis representationis objecti; quod tamen procedit per intellectum divinum, non se habet ut imago accidentalis, sed ut substantialis, & per se subsistens. Hoc autem sufficit ad
veram

veram generationem, ut patet ex dictis; & à fortiori inde etiam colligitur, quia si ex hypothese impossibili, Angelus aliquis se intelligendo, alium Angelum distinctum numero produceret, illa productio esset vera generatio: quia esset origo viventis, à vivente conjuncto in similitudinem naturæ specificæ.

Dices 2. Quod generatur, debet procedere ut simile principio generanti: at quod procedit per intellectum, non procedit simile principio producenti, sed objecto; ergo non generatur. *Respondeo* negando minorem, nam ut intellectus concurrat ad intellectionem objecti, debet esse informatus specie illius; adcoque si terminus productus est similis objecto, est etiam similis intellectui producenti.

RESOLUTIO V. *Processio Spiritus sancti non est vera generatio.* EST DE FIDE, ut satis patet ex dictis; eam autem probant aliqui, quia ut processio Spiritus sancti esset vera generatio, ille deberet procedere à duobus, tanquam à patre & matre; sed hoc gratis dicitur, quia sicut per accidens est ad veram generationem, quod genitum procedat à duobus, ut patet ex generatione Verbi, ita per accidens est, quod procedat à duobus tanquam à patre, & matre.

Alii probant, quia natura divina non communicatur Spiritui sancto formaliter ex vi processionis, sed tantum volitio, quæ est quadam proprietas consequens naturam jam constitutam; hoc etiam non placet, quia patet ex dictis, volitio non minus spectat, quoad rem ipsam, ad constitutionem intrinsecam naturæ divinæ, quàm quodvis aliud attributum. Quod autem juxta conceptum nostrum, ad eam non pertineat, id nihil refert, cum idem de ipsa intellectione dici possit.

Alii probant, quia Spiritus sanctus etsi procedat in natura, ut similis suo principio, non tamen procedit ut imago; amor enim nec amantis, nec objecti amati imago est. Sed contrà, nam ad generationem sufficit, ex communi sententia, processio viventis à vivente
in simi-

in similitudinem naturæ, neque requiritur talis similitudo, quæ pertingat ad rationem imaginis.

Dicendum ergo veram hujus rei causam esse, quia illud est discrimen inter intellectum, & voluntatē, quod intellectus ex se sub præcisa ratione intellectus, producit objecti similitudinem, adeoque infinite perfectam, si sit infinite perfectus: at voluntas in ratione voluntatis, non habet vim producendi similitudinem objecti, sed tantum vitalem quandam propensionem in illud; quare etsi magis ac magis in infinitum perficiatur, ea ex propria & formalissima ratione, nunquam poterit eò pertingere, ut producat terminum perfectè similem objecto, vel principio producenti: adeoque si talem producat terminum, id aliunde habebit, & consequenter illius termini productio non erit vera & propriè dicta generatio: eo quod ad veram generationem requiritur, ut terminus productus sit similis in natura principio producenti, formaliter ex vi suæ processionis: Cum ergo Spiritus sanctus procedat per voluntatem divinam, mirum non est quod formaliter ex vi suæ processionis, non procedat ut similis principio producenti, ac proinde illius processio non sit vera generatio; esto ex alio capite perfectam similitudinem habeat in natura, cum Patre, & Filio à quibus procedit.

Dices. Etsi Spiritus sanctus non procedat ut similis, quatenus procedit per voluntatem; procedit tamen ut similis, quatenus illius processio est per voluntatem divinam. Ergo hoc sufficit ut processio illius vera sit generatio; Sequela patet, quia processio Filii non est generatio, nisi quatenus est ab intellectu divino, ut sic. *Respondeo* antecedens ita esse intelligendum, ut Spiritus sanctus procedat similis, non formaliter vi suæ processionis, ut est à voluntate divina, tanquam à principio: sed materialiter seu identicè, quatenus quod producitur per voluntatem divinā, producitur veluti in natura divina, in qua nihil potest produci, quod cum ea summè non identificetur, quodque proinde non sit Deus. *Dices*

Dices 2. Vel Spiritus sanctus habet per accidens, quod procedat ut similis principio producenti, vel id habet formaliter, & per se, ex vi suæ processionis: at prius dici non potest, quia alioqui sequeretur, Spiritum sanctum esse Deum per accidens duntaxat, quod dici non potest. Ergo posterius verum est, adeoque processio Spiritus sancti est vera generatio. *Respondeo* non convenire per accidens Spiritui sancto, quod procedat ut similis in eadem numero natura, neque etiam per se, ut procedit per voluntatem divinam, sed per se quatenus est processio in natura divina.

CAPUT II.

De relationibus Divinis.

RESOLUTIO I. *In Deo ponenda sunt relationes reales.*] EST DE FIDE, probaturque 1. ex Scriptura, quæ agit de personis divinis sub nominibus relativis Patris, Filij, & Spiritus sancti. At nulla ratio est cur dicamus ea propriè illis non convenire. *Confirmatur*, nam usurpantur in forma baptismi: debent autem formæ Sacramentorum sumi in propria significatione, & speciatim baptismus, cum sit Sacramentum fidei, seu veluti prima fidei professio, debet constare verbis propriis, quæ nobis personas divinas sub vera aliqua & propria ratione representent, ne fides nostra deceptioni obnoxia sit.

Probat 2. Nam inter producens, & productum, ejusdem ordinis, est vera & realis relatio, ut patet ex Philosophia; at in divinis una persona producit aliã, ergo inter illas est vera relatio principii producentis, ad terminum productum, & termini producti, ad principium producens. *Confirmatur*, nam personæ divinæ inter se non possunt distingui realiter, nisi per aliquid relativum, siquidem quoad absoluta planè idem sunt: ergo cum fides doceat, in Deo tres esse personas realiter distinctas, consequenter fatendum est in